

Renata Skawrońska-Kamińska

"Gospodarcze i społeczne kontakty Torunia z Wrocławiem w późnym średniowieczu", Krzysztof Kopiński, Toruń 2005 : [recenzja]

Rocznik Toruński 33, 255-258

2006

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Krzysztof Kopiński, *Gospodarcze i społeczne kontakty Torunia z Wrocławiem w późnym średniowieczu*, Roczniki Towarzystwa Naukowego w Toruniu, R. 91, z. 2, Toruń 2005, ss. 423.

Wśród ostatnio wydanych publikacji znajduje się niezwykle ciekawa oraz znacząca dla poznania historii Torunia w średniowieczu praca Krzysztofa Kopińskiego. Wpisuje się ona w popularny kierunek badań nad miastami, w którym poszczególne ośrodki omawiane są pod kątem powiązań z odległymi niekiedy regionami i gminami. Powyższa rozprawa zatytułowana *Gospodarcze i społeczne kontakty Torunia z Wrocławiem w późnym średniowieczu* została wydana jako kolejny zeszyt „Roczników Towarzystwa Naukowego w Toruniu”. Jej podstawowym celem jest rozszerzenie dotychczasowej wiedzy na temat związków między tymi miastami. W XIV i XV w.

Praca stanowi próbę analizy kontaktów gospodarczych i społecznych między Toruniem oraz Wrocławiem, i jest szczególnie interesująca ze względu na położenie tych ośrodków – w omawianym okresie znajdowały się one w różnych strefach wpływów politycznych, w regionach w pewnym stopniu odmiennych gospodarczo i kulturowo. Wynikają z tego faktu naturalnie kolejne pytania: o rolę Torunia jako pośrednika dla Wrocławia w kontaktach z północną częścią Europy oraz Wrocławia jako dogodnego punktu ekspansji handlowej mieszczan toruńskich w kierunku południowym. Wśród kwestii stawianych przez autora znajdują się także zapytania dotyczące czynników wpływających na podejmowanie różnych form relacji między mieszczanami badanych miast, dynamiki wzajemnych kontaktów. Interesującym zagadnieniem jest także ustalenie wpływu nawiązywanych kontaktów na rozwój obu ośrodków oraz zachodzących w badanym okresie procesów gospodarczych

i społecznych na relacje między torunianami i wrocławianami. Sformułowana w ten sposób problematyka badawcza sprawia, że zakres tematyczny pracy w pewnym stopniu wykracza poza treści o charakterze gospodarczym czy społecznym.

Rozprawa została podzielona na trzy zasadnicze, zróżnicowane tematycznie, części. Rozdział pierwszy dotyczy kontaktów handlowych Torunia i Wrocławia. Charakter, stan zachowania materiałów źródłowych, a także specyfika zagadnienia sprawiły, że stanowi on najobszerniejszą część publikacji. W pierwszych dwóch podrozdziałach autor dokonuje wprowadzenia do zagadnień poruszanych w dalszych, badawczych fragmentach książki. Przedstawia m. in. bardzo ogólnie okoliczności powstania Torunia i Wrocławia oraz ustrój tych ośrodków. Zasadnicza część zawartych tu rozważań to jednak omówienie aktywności kupców toruńskich i wrocławskich w kontekście sytuacji politycznej określonych regionów Europy od końca XIII do XV w. Znajdujemy więc w tej części pracy najważniejsze informacje o polityczno-geograficznych uwarunkowaniach prowadzonej przez mieszczan działalności – kierunkach wypraw oraz przedmiocie handlu, uczęszczanych szlakach, uzyskanych przywilejach ułatwiających przewóz towarów, ich pozyskiwanie lub też sprzedaż, utrudnieniach spowodowanych określoną polityką władców. Zawarte w nich rozważania dają również wstępny obraz powiązań między kupcami z Torunia i Wrocławia, przedstawiając punkty stykania się ich interesów oraz zbliżone problemy wynikające głównie z ograniczeń w handlu związanych z bieżącą sytuacją polityczną i konkurencją innych miast.

W kolejnej części rozdziału pierwszego dokonano omówienia szlaków wykorzystywanych przez kupców podróżujących między Toruniem i Wrocławiem. Identyfikację uczęszczanych w omawianym okresie dróg dodatkowo ułatwia załączona na końcu książki mapa. Autor analizuje zachowane przekazy źródłowe pod kątem wszelkich wzmianek dotyczących przebiegu poszczególnych odcinków, funkcjonowania znajdujących się na trasie komór celnych oraz ustanawiania i pobierania koniecznych przy ich przekraczaniu opłat. Dokumentujące obowiązek uiszczania ceł oraz określające ich wysokość zapisy pozwalają jednocześnie na ustalenie w pewnym stopniu rodzajów towarów najczęściej przewożonych między Toruniem i Wrocławiem. Zawierają również istotne wskazówki na temat organizacji transportu.

Zasadniczą część pracy otwiera podrozdział czwarty, w którym omówione zostały bezpośrednie kontakty handlowe między mieszczanami toruńskimi i wrocławskimi w XIV i XV w. Podstawą dla niektórych fragmentów prezentowanych tu wywodów są m.in. zamieszczone na końcu książki (tabele 7–12), będące w istocie „bazą danych” gromadzącą wszystkie znalezione przez auto-

ra wzmianki źródłowe na temat działalności handlowej wskazujące na powiązania między torunianami i wrocławianami. W tej części książki przedstawiono więc zagadnienia związane z przyjmowaną przez kupców z Torunia rolą pośrednika w kontaktach Wrocławia z Hanzą, sytuacją polityczną i jej wpływem na wymianę handlową między omawianymi miastami, konkurencją innych ośrodków. Interesujące są rozważania na temat skutków wprowadzanego w różnych miastach prawa składu oraz aktywności kupców na dworach władców w obronie własnych interesów powodującej podejmowanie przez nich interwencji w celu zniesienia utrudnień. Przykładem konfliktu między Toruniem i Wrocławiem, w którego rozwiązanie zaangażowane były najważniejsze władze świeckie, może być sprawa wprowadzenia we Wrocławiu zakazu handlu detalicznego suknem. Warto tu zaznaczyć, że podejmowane wówczas próby interwencji nie przyniosły oczekiwanych rezultatów. Na końcu omawianego podrozdziału wspomniano o organizacji handlu – współdziałaniu kupców w celu przewozu towarów, zawiązywanych spółkach handlowych, różnych formach rozliczeń finansowych.

Na wspomnianych wyżej tabelach w istotnym stopniu opiera się także kolejna część rozdziału pierwszego, w której omówiono zawarte w przekazach źródłowych informacje na temat przedmiotu dokonywanych transakcji oraz specyfiki handlu poszczególnymi towarami. Dostarcza ona wielu interesujących szczegółów dotyczących działalności poszczególnych mieszczan toruńskich i wrocławskich – ich specjalizacji, problemów związanych z prowadzonymi interesami. W wielu przypadkach zachowane materiały pozwalają również na identyfikację wspólników, pomocników oraz przede wszystkim kontrahentów.

Kontakty między torunianami i wrocławianami nie ograniczały się jedynie do spraw związanych z wymianą handlową. Okazuje się, że w ocenie mieszczan z Torunia niezwykle intratną inwestycją był zakup oferowanych przez radę miejską Wrocławia oraz tamtejszy klasztor i szpital św. Macieja rent. Wśród osób decydujących się w omawianym okresie na tego rodzaju lokatę gotówkową przeważają obywatele Torunia. Omówienie zjawiska m.in. przyczyny popularności wrocławskich rent, wpływu sytuacji politycznej na ilość zawieranych umów, wysokość inwestycji oraz uzyskiwanych dzięki przeprowadzonym transakcjom kwot, egzekucja należności – znajduje się wśród zagadnień poruszanych w rozdziale drugim publikacji. Autor sporządził również bardzo pomocne dla czytelnika zestawienie wszystkich wyszukanych w materiałach źródłowych wzmianek dotyczących zakupionych przez torunian w latach 1364–1438 rent wrocławskich (tabela 15). W powyższym rozdziale znajdują się także fragmenty poświęcone innym formom pożyczek, przeprowadza-

nym na przykład w imieniu zakonu krzyżackiego rozliczeniom finansowym oraz związanym m. in. z migracją między omawianymi miastami transakcjom zakupu lub sprzedaży nieruchomości.

Ostatni rozdział noszący tytuł „Kontakty społeczne” poświęcony został, ogólnie ujmując, zagadnieniom związanym z identyfikacją mieszczan toruńskich i wrocławskich współuczestniczących we wzajemnej wymianie handlowej oraz transakcjach finansowych. Autor zastanawia się więc, jakie grupy zawodowe bezpośrednio były tu zaangażowane. Interesujące są rozważania na temat powiązań rodzinnych i finansowych między określonymi osobami oraz wpływ prowadzonej działalności handlowej na wybór miejsca zamieszkania. Wspomniano już wyżej o tabelach zamieszczonych na końcu publikacji. Stanowią one niezwykle ciekawe uzupełnienie prezentowanych w całej pracy rozważań, przedstawiając wzmianki źródłowe na określony temat oraz najważniejsze zawarte w nich informacje. Wnioski autora dodatkowo obrazują również liczne wykresy.

Podsumowując powyższe krótkie omówienie na temat pracy Krzysztofa Kopińskiego należy stwierdzić, że autor wykazał się dużą erudycją i zorientowaniem w literaturze przedmiotu. Podstawą prezentowanych w niej rozważań są przede wszystkim materiały źródłowe, w zdecydowanej większości dotychczas niepublikowane. Fakt ten stanowi bardzo istotną zaletę książki. Trudna problematyka oraz szeroki zakres kwestionariusza badawczego sprawiły, że nie zawsze udało się zachować przejrzystą strukturę przekazywanych treści oraz uniknąć powtórzeń. Jest to zresztą często spotykany problem w pracach, w których analizowane są zagadnienia o charakterze gospodarczym.

Renata Skowrońska-Kamińska (Toruń)